

ZASADY PROGRAMOWANIA I WSPARCIA REWITALIZACJI W RAMACH WRPO 2014+

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	4
I. REWITALIZACJA W DOKUMENTACH STRATEGICZNYCH.....	5
II. ASPEKTY FORMALNO-PRAWNE REWITALIZACJI	7
III. PROGRAMY REWITALIZACJI	7
III.1. STRUKTURA PROGRAMU	8
III.2. WARIANTY TWORZENIA I UCHWLANIA PROGRAMU.....	10
IV. WYZNACZANIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO ORAZ OBSZARU REWITALIZACJI	14
V. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO (SOOŚ).....	17
V.1. DOKUMENTY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SOOŚ	18
V.2. ODSTĄPIENIE OD PRZEPROWADZENIA SOOŚ	18
V.3. PRZEPROWADZENIE SOOŚ.....	19
VI. USPOŁECZNIE NIE PROGRAMU REWITALIZACJI.....	19
VII. UMIESZCZENIE PROGRAMÓW REWITALIZACJI W WYKAZIE	21
VIII. OPINIA ZGODNOŚCI PROJEKTU GPR ZE STRATEGIĄ ROZWOJU I PLANEM ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA (dotyczy tylko ŚCIEŻKI I)	21
IX. SYSTEM MONITOROWANIA REWITALIZACJI.....	22
X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA REWITALIZACJI W PERSPEKTYWIE 2014-2020.....	24
Załączniki:.....	27

Wykaz skrótów

EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
FS	Fundusz Spójności
GPR	Gminny Program Rewitalizacji
IZ WRPO 2014+	Instytucja Zarządzająca Wielkopolskim Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2014-2020
KPO	krajowe programy operacyjne
WRPO 2014+	Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014 - 2020
SRK	Strategia Rozwoju Kraju 2020
KPZK 2030	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
KSRR	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony. Miasta. Obszary Wiejskie
KPM	Krajowa Polityka Miejska 2023
SRWW	Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku. WIELKOPOLSKA 2020
PR	program rewitalizacji
PZPWW	plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego
SOOŚ	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko
OZ	obszar zdegradowany
OR	obszar rewitalizacji
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Poznaniu
WPWIS	Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny

WPROWADZENIE

Rewitalizacja obszarów zdegradowanych (zwanych dalej OZ) to najbardziej kompleksowa odpowiedź na degradację społeczną, gospodarczą, przestrzenną, techniczną i środowiskową polskich gmin. Jest ona zagadnieniem, które przez długie lata nie była uregulowane prawnie, co było jednym z głównych przeszkód prowadzenia działań w zakresie odnowy społeczno-gospodarczej obszarów zdegradowanych. Obecnie kwestie związane z rewitalizacją regulują: Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2017 r., poz. 1023 ze zm.) oraz „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” (Minister Infrastruktury i Rozwoju, sierpień 2016 rok).

Przegląd sporządzonych w ostatnich latach w województwie wielkopolskim¹ programów rewitalizacji (zwanych dalej PR) wskazuje, że działania prowadzone z wykorzystaniem PR są coraz lepiej zorganizowane. Mimo to opracowane programy mają w zdecydowanej większości czysto instrumentalny charakter i są przygotowywane „pod konkretne projekty” lub „pod wytyczne” w związku z koniecznością spełnienia stosownych wymogów dla pozyskania środków zewnętrznych. Nie są natomiast racjonalnym, przemyślanym i ustrukturyzowanym planem działań czy też sekwencją przedsięwzięć służących osiągnięciu zakładanego celu prowadzenia działań rewitalizacyjnych w gminie. W rezultacie należy stwierdzić, że podmioty opracowujące i przyjmujące PR powinny w dalszym stopniu doskonalić swój warsztat dążąc do tego, by program był nie tylko wymuszonym narzędziem służącym głównie realizacji pojedynczego projektu czy pozyskaniu jak największej sumy środków zewnętrznych, lecz rzeczywistym i długofalowym planem działania na rzecz wybranych obszarów problemowych.

W związku z powyższym, a także z planowanym wsparciem rewitalizacji w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 (zwanego dalej WRPO 2014+), Zarząd Województwa Wielkopolskiego, realizując politykę rozwoju całego regionu, dostrzega potrzebę sformułowania opracowania, którego celem jest przedstawienie najistotniejszych informacji, jakie powinny być uwzględniane przy przygotowaniu programów rewitalizacji. Mają one stanowić wsparcie gmin województwa w przygotowaniu oraz prowadzeniu procesów rewitalizacyjnych na obszarach problemowych, w tym informacji na temat wsparcia rewitalizacji w ramach WRPO 2014+.

„Zasady programowania i wsparcia rewitalizacji w ramach WRPO 2014+” przedstawiają „miejsce” rewitalizacji w krajowych i regionalnych dokumentach strategicznych, wskazują na aspekty prawne rewitalizacji, definiują pojęcia związane z rewitalizacją. Wskazują najistotniejsze elementy, jakie powinny być uwzględniane w opracowywanych lub aktualizowanych programach rewitalizacji, a także dostarczają wskazówek dotyczących sposobu ich uwzględnienia. Ponadto, przedstawiają główne etapy prac oraz identyfikują podmioty zaangażowane w ich sporządzenie i realizację. Dodatkowo, prezentują także podstawowe założenia w odniesieniu do monitorowania realizacji programów rewitalizacji, a także wskazują potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Niniejsze opracowanie stanowi swego rodzaju kompendium praktycznych i najistotniejszych wskazań dla przyszłych beneficjentów środków przeznaczonych na rewitalizację w ramach WRPO 2014+, w związku z czym nie prezentuje w całości wymogów wynikających z ww. aktów prawnych. Przy opracowywaniu i realizacji programów rewitalizacji należy brać również pod uwagę zapisy innych dokumentów, w szczególności ww. aktów prawnych.

¹ Ciesiołka P., Kudlak R., Diagnostyka rewitalizacji miast w Województwie Wielkopolskim, Poznań, 2015.

I. REWITALIZACJA W DOKUMENTACH STRATEGICZNYCH

Ze względu na skalę problemów występujących na obszarach zdegradowanych w Polsce podjęto prace nad przygotowaniem całego systemu wspierania działań rozwiązujących tego rodzaju problemy. Elementami wdrażanego w Polsce systemu wspierania rewitalizacji są m.in. Ustawa o rewitalizacji, „Narodowy Plan Rewitalizacji” oraz „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” (zwane dalej Wytycznymi). Do elementów tego systemu zalicza się także dokumenty strategiczne, w których – w ramach szerszego kontekstu zagadnień związanych z prowadzeniem polityki rozwoju – określono cele i działania dotyczące rewitalizacji OZ. Z celów i wątków tematycznych związanych z problematyką rewitalizacji, zawartych w tych dokumentach, wynikają istotne wskazania do wypracowania przez gminy pożądanego podejścia do kwestii rewitalizacji na konkretnych obszarach, na których stwierdzono stan kryzysowy.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 (SRK)

SRK, określając wizję rozwoju kraju do roku 2020, wskazuje, że jednym z obszarów oddziaływań są problemy związane z postępującymi procesami degradacji miast i obszarów wiejskich. W tym zakresie SRK rekomenduje podjęcie działań służących zatrzymaniu procesów marginalizacji na obszarach tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze i pobudzeniu zdolności do rozwoju dzięki kompleksowym działaniom rewitalizacyjnym. Dokument wskazuje, że procesy marginalizacji są najsilniej skoncentrowane terytorialnie na peryferyjnych obszarach wiejskich, na obszarach, które tracą dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze (dzielnice miast, obszary poprzemysłowe i inne tereny zdegradowane), obszarach przygranicznych czy o niskiej dostępności transportowej. Ograniczaniu tych procesów służyć mają spójne działania rewitalizacyjne, których efektem będzie lokalizacja nowych funkcji, ożywienie i dywersyfikacja gospodarcza i jednoczesna poprawa sytuacji społecznej.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030)

KPZK 2030 jako jeden z obszarów interwencji identyfikuje obszary z koncentracją problemów rozwojowych, tj.: obszary degradacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej, na których występują problemy związane z niskim poziomem przedsiębiorczości, bezrobociem, niską jakością infrastruktury, depopulacją oraz często występującą koncentracją patologii i ubóstwa. KPZK 2030 dedykuje tym obszarom kierunek działań: *„Wspomaganie spójności w specyficznych obszarach problemowych – w tym: Restrukturyzacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych i miast”*, którego celem jest przywrócenie obszarom zdegradowanym funkcji administracyjnych, społecznych i gospodarczych oraz stworzenie warunków sprzyjających ich powtórnemu zagospodarowaniu, inwestycjom infrastrukturalnym oraz wsparciu zasobów ludzkich i przedsiębiorczości. W KPZK 2030 sformułowano także pewne wskazania dotyczące działań na poziomach regionalnym i lokalnym, dotyczące wyznaczenia w planach zagospodarowania przestrzennego województw obszary, które na poziomie lokalnym powinny zostać objęte kompleksowymi programami rewitalizacji/restrukturyzacji oraz regionalnymi programami inwestycyjnymi, wpisującymi się w strategię rozwoju danego miasta i w strategię rozwoju województwa.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony. Miasta. Obszary Wiejskie (KSRR)

KSRR w zakresie budowania spójności terytorialnej i przeciwdziałania marginalizacji obszarów problemowych identyfikuje cel szczegółowy: *„Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze”*, adresowany do obszarów miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze, do których w przypadku województwa wielkopolskiego zalicza się: Gniezno, Kalisz, Konin, Leszno, Ostrów Wlkp. i Piłę. Stwierdza również, że działania adresowane do obszarów zdegradowanych powinny być w szczególności ukierunkowane na wspieranie jakości kapitału ludzkiego, modernizację struktury gospodarczej, poprawę jakości i dostępności infrastruktury technicznej oraz modernizację i rozwój obiektów użyteczności publicznej. Działania rewitalizacyjne powinny być prowadzone na podstawie lokalnych programów rewitalizacji, które będą uwzględniać określone krajowe wytyczne i standardy. Wskazuje także m.in. na konieczność promowania projektów i inicjatyw opartych na partnerstwie publiczno-prywatnym.

Krajowa Polityka Miejska 2023 (KPM)

Dokument adresowany jest w szczególności do miast i ich obszarów funkcjonalnych. Działania w obszarze rewitalizacji określone zostały w ramach celu szczegółowego: *„Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich”*. Celem polityki miejskiej w zakresie rewitalizacji wg KPM jest wypracowanie i wdrażanie skutecznych mechanizmów koordynowania i integrowania zadań i działań różnych podmiotów, w tym prywatnych, w przygotowaniu i prowadzeniu kompleksowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. KPM określa również definicję i ogólny zakres programu rewitalizacji, wskazując, iż ma to być opracowany i uchwalony przez samorząd lokalny wieloletni program działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej i technicznej, zmierzający do wyprowadzenia określonych obszarów ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich dalszego rozwoju. KPM wskazuje także zadania samorządu województwa w zakresie wspomagania procesów rewitalizacyjnych i udzielania wsparcia merytorycznego realizującym je podmiotom.

Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia (NPR)

Z uwagi na konieczność podjęcia wielosektorowego i bardziej zintegrowanego wysiłku na rzecz wyprowadzania ze stanów kryzysowych obszarów zdegradowanych podjęto próbę wypracowania pakietu rozwiązań systemowych dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce – w tym celu opracowano Założenia Narodowego Planu Rewitalizacji, w ramach którego określono podstawowe założenia NPR oraz koncepcję jego zakresu. NPR stanowić będzie szeroko rozumianą wykładnię dla prowadzenia procesów rewitalizacyjnych jako działań kompleksowych i zintegrowanych. Głównym celem NPR będzie poprawa warunków rozwoju OZ w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań. W swoich założeniach, NPR promuje pełniejsze, całościowe rozumienie rewitalizacji, która wykracza poza prowadzenie przedsięwzięć związanych z modernizacją w wymiarze infrastrukturalnym. Rewitalizacja w nowym rozumieniu stanowi zespół skoordynowanych i skoncentrowanych tematycznie i terytorialnie działań prowadzonych kompleksowo; zakłada skoncentrowane wysiłki wielu podmiotów na rzecz wyprowadzenia ze stanu kryzysowego danego obszaru, obejmującego interwencję w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej oraz kulturowej.

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku Wielkopolska 2020.

W zaktualizowanej w 2012 roku Strategii wojewódzkiej jako jedną ze słabych stron województwa wskazano istnienie obszarów i miast wymagających rewitalizacji oraz dużą powierzchnię terenów zdegradowanych. Wśród zagrożeń odnotowano natomiast marginalizację obszarów i ośrodków o niższej konkurencyjności, a także grup o najniższym wykształceniu, upośledzonych pod względem społecznym, fizycznym i psychicznym, wzrost patologii społecznych, liczne grupy i środowiska zagrożone wykluczeniem. W celu przeciwdziałania procesom degradacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej, w Strategii określono działania służące wsparciu terenów wymagających restrukturyzacji, odnowy i rewitalizacji (cel operacyjny 5.4.). Działania w tym zakresie realizowane są w ujęciu terytorialnym – adresowane są do obszaru problemowego *„Miasta i inne obszary tracące dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze”*, który wyróżnia się na tle województwa wielkopolskiego koncentracją problemów gospodarczych o charakterze strukturalnym i niekorzystnych zmian na lokalnych rynkach zatrudnienia. Działania naprawcze koncentrują się zwłaszcza na rewitalizacji terenów przemysłowych, powojennych, poeksploatacyjnych, pokomunikacyjnych i powydobywczych oraz dzielnic miast będących w zastoju. Wymaga to budowy kompleksowych programów odnowy obejmujących inwestycje w infrastrukturę techniczną i społeczną, projekty aktywizacji gospodarczej, czy edukacyjne.

II. ASPEKTY FORMALNO-PRAWNE REWITALIZACJI

Kwestie związane z rewitalizacją regulują: Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji oraz Wytyczne (tj. „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”). Osobnego komentarza wymaga prowadzenie rewitalizacji, której podstawą prawną jest ustawa o samorządzie gminnym.

Ustawa o rewitalizacji

Ustawa, po raz pierwszy w polskim systemie prawnym, porusza zagadnienie rewitalizacji, rozumianej jako proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych. Prowadzenie procesu rewitalizacji stanowi szansę na odwrócenie negatywnych trendów rozwojowych OZ przy uwzględnieniu potrzeb społeczności lokalnej, zagadnień gospodarczych, przestrzennych, czy przyrodniczych. Podstawowym celem Ustawy, która weszła w życie 18 listopada 2015 roku jest zapewnienie skuteczności i powszechnego charakteru działań rewitalizacyjnych, a także ich kompleksowości i uruchomienia mechanizmów koordynacji.

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020

Szczegółowe wymogi stawiane działaniom rewitalizacyjnym, finansowanym z funduszy Unii Europejskiej, określono w Wytycznych, zatwierdzonych przez Ministra Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 roku. Celem powyższych Wytycznych jest ujednolicenie warunków i procedur wdrażania programów operacyjnych na lata 2014–2020 w zakresie projektów realizujących cele i procesy rewitalizacji, co ma doprowadzić do ich większej skuteczności, zintegrowania, kompleksowości i skoordynowania. W aspekcie merytorycznym, wymogi wynikające z Wytycznych nie stoją w sprzeczności i wpisują się w wymogi zapisane w Ustawie o rewitalizacji. Ponadto zapisy Wytycznych doprecyzowują regulacje w pewnych aspektach w porównaniu z Ustawą o rewitalizacji.

Ustawa o samorządzie gminnym

Prowadzenie rewitalizacji bez korzystania z rozwiązań wynikających z Ustawy o rewitalizacji nie jest przeszkodą do aplikowania o środki pochodzące z WRPO 2014+. W przypadku, w którym gmina chce się ubiegać o otrzymanie środków unijnych na projekty rewitalizacyjne musi opracować i uchwalić program rewitalizacji zgodny z wymaganiami wynikającymi z Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020². Formalną podstawą prawną uchwalenia takiego programu stanowi Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

III. PROGRAMY REWITALIZACJI

Program rewitalizacji, uchwalany przez radę gminy, jest wieloletnim programem działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej, lub technicznej, lub środowiskowej, zmierzającym do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiącym narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

PR jest jednym z kluczowych dokumentów operacyjnych na poziomie lokalnym, który powinien realizować założenia dokumentu kierunkowego, jakim jest strategia rozwoju gminy. To strategia określa długofalowe zintegrowane działania gminy wobec szans i zagrożeń wynikających ze zmieniającego się otoczenia i działań różnych podmiotów oraz stanowi podstawowe narzędzie prowadzenia zintegrowanej polityki rozwoju gminy. Uszczegółowieniem zapisanych w niej działań są dokumenty operacyjne (plany/programy), w tym program rewitalizacji. Powinien on korzystać z diagnozy wykonanej na potrzeby strategii i wyposażać cele w niej zawarte w konkretne narzędzia.

Okres obowiązywania PR stanowi indywidualną decyzję gminy. W zależności od problemów, jakie chce się rozwiązać dzięki konkretnym działaniom/przedsięwzięciom, gmina powinna określić czas jego obowiązywania. W przypadku wyboru przygotowania PR zgodnie z zapisami wytycznych jest to 2023 rok, natomiast w przypadku wyporu przygotowania PR zgodnie z Ustawą o rewitalizacji okres ten może być dłuższy. Mając jednak na uwadze

² W aspekcie merytorycznym wymogi wynikające z Wytycznych nie stoją w sprzeczności i wpisują się w zapisy ustawowe, uproszczone są jednak kwestie proceduralne.

pozyskiwanie środków finansowych z WRPO 2014+ powinien on obejmować okres nie krótszy niż do 2023 roku (tj. z uwzględnieniem zasady n+3). By móc uzyskać dofinansowanie w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego WRPO 2014 + programy poszczególnych gmin muszą znaleźć się w Wykazie programów rewitalizacji gmin województwa wielkopolskiego (zwanego dalej Wykazem) prowadzonym przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego.

III.1. STRUKTURA PROGRAMU

Poniżej przedstawiono najważniejsze elementy programu rewitalizacji, z syntetycznym zestawem informacji i zaleceniami dotyczącymi kształtu poszczególnych jego elementów. Tak więc PR powinien zawierać co najmniej:

A. Wprowadzenie

Wstępna część programu rewitalizacji powinna przedstawiać krótkie omówienie formalnych uwarunkowań jego sporządzenia: akty prawne, odpowiednie uchwały organów samorządu gminnego i/lub inne stosowne dokumenty (np. strategia rozwoju gminy), potrzeby kompleksowego i zaplanowanego podejścia na poziomie gminnym do rozwiązywania problemów obszarów zdegradowanych oraz założenia ogólne planowanej rewitalizacji w danej gminie.

B. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

W opisie powiązań należy przedstawić, w jaki sposób program rewitalizacji realizować będzie postanowienia innych dokumentów poziomu lokalnego, w szczególności strategii rozwoju gminy (lub innego, równoważnego dokumentu), czy studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Zaleca się także, aby w części tej wskazane zostało powiązanie z dokumentami strategicznymi poziomu regionalnego, w szczególności ze strategią rozwoju województwa wielkopolskiego (zwanej dalej SRWW), krajowego, czy unijnego. Opis powiązań oznacza przede wszystkim odwołanie się do celów ww. dokumentów.

C. Diagnozę

W części diagnostycznej powinien znaleźć się w szczególności sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji (zwanego dalej OR) oraz ich zasięgi przestrzenne, a także analiza przyczyn degradacji i charakterystyka sytuacji na obszarze objętym programem (czynniki i zjawiska kryzysowe). Jej wyniki mają stanowić podstawę do sformułowania celów PR i identyfikacji projektów rewitalizacyjnych, dlatego wraz z pozostałą treścią dokumentu musi być ona spójna i zintegrowana. Przeprowadzona analiza powinna obejmować minimum pięć kluczowych sfer: społeczną, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną, gospodarczą i środowiskową. Dodatkowo analiza powinna zostać poparta danymi uzasadniającymi konieczność prowadzenia działań rewitalizacyjnych na danym obszarze. Należy ponadto pamiętać, że każda informacja, którą planujemy wykorzystać do opracowania części diagnostycznej, powinna spełniać trzy zasadnicze kryteria: rzetelności, istotności oraz aktualności. Część diagnostyczna nie powinna zajmować więcej niż 1/3 objętości programu. Diagnoza może funkcjonować jako odrębny dokument. W takim przypadku w programie rewitalizacyjnym umieszczona jest synteza diagnozy, która jako całość stanowi osobny dokument będący załącznikiem do PR.

D. Wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji),

Wizja, czyli przedstawienie w sposób syntetyczny opisu stanu docelowego, do którego dąży się w wyniku realizacji programu rewitalizacji, powinna zostać zamieszczona po części diagnostycznej. Możliwe jest również określanie wizji w ramach poszczególnych podobszarów obszaru rewitalizacji.

E. Cele rewitalizacji oraz kierunki działań

Cele rewitalizacji wyrażać powinny opis pożądanego stanu docelowego, bądź określać procesy i działania, jakie do realizacji tych celów mają doprowadzić. Punktem wyjścia do określania celów są w szczególności: strategia rozwoju gminy lub inne dokumenty strategiczne, sformułowana w programie wizja rozwoju, wnioski wynikające z opracowanej części diagnostycznej. Do poszczególnych celów określa się kierunki działań odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym, mających na celu eliminację lub ograniczenie

negatywnych zjawisk. Kierunki działań należy sformułować tak, aby było jasne, w jaki sposób przyczyniają się one do realizacji celów. Kierunki działań różnią się od przedsięwzięć, będących konkretnymi działaniami.

F. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

PR powinien zawierać listę planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, tj. takich, bez których realizacja założonych celów nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji. Do poszczególnych projektów konieczne jest załączenie informacji zawierających co najmniej: nazwę i wskazanie podmiotów go realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu), szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji. Zaleca się, aby informacje te były przedstawione w formie fiszki projektowej (tabelarycznej).

W PR należy ująć charakterystykę pozostałych, uzupełniających rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych tj. takich, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji. W opisie przedsięwzięć uzupełniających należy wskazać, jakiego obszaru tematycznego dotyczą oraz jakie zagadnienia istotne z punktu widzenia potrzeb obszaru rewitalizacji mają rozwiązywać.

Jeżeli zidentyfikowane potrzeby rewitalizacyjne wymagają komplementarnych i skoordynowanych działań, dla których uzasadniona jest realizacja co najmniej dwóch projektów finansowanych ze środków jednego, dwóch lub trzech funduszy europejskich (EFS, EFRR lub Fundusz Spójności), w programie rewitalizacji ująć należy także projekty zintegrowane.

Ponadto, istotne jest przedstawienie w PR mechanizmów zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji.

W PR należy ująć również projekty nie inwestycyjne, rozwiązujące problemy społeczne, zbieżne z celami EFS (mogą to być projekty finansowane nie tylko z EFS ale także z innych źródeł).

G. Ramy finansowe

Ramy finansowe powinny wskazywać potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację projektów oraz przedsięwzięć, o których mowa powyżej, z indykatywnymi wielkościami środków finansowych z różnych źródeł. Podstawą do określenia ram finansowych powinny być: zakres przedmiotowy i podmiotowy poszczególnych projektów i przedsięwzięć (czyli kto będzie realizatorem danego przedsięwzięcia i czego on dotyczy), horyzont czasowy obowiązywania programu oraz przegląd instrumentów realizacyjnych występujących na szczeblach lokalnym, regionalnym, krajowym. Ramy powinny być tworzone przy założeniu, że jednym (nie jedynym) z elementów systemu ich finansowania są środki publiczne, w tym środki własne gminy czy fundusze unijne. Jednak środki te powinny być traktowane jako dźwignia rozwojowa. Dlatego program rewitalizacji powinien uwzględniać także środki z sektora prywatnego, w tym w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego, czy pochodzących od instytucji finansowych. Zaleca się, aby informacje przedstawione zostały w formie tabelarycznej zawierającej następujące informacje do konkretnych przedsięwzięć: nazwa przedsięwzięcia, zakres przedmiotowy przedsięwzięcia, podmiot realizujący, zakres czasowy, szacunkowy koszt, planowane źródło finansowania, planowane partnerstwa (jeśli dotyczy).

H. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Zaleca się ujęcie w PR informacji dotyczącej przeprowadzonej strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (zwanej dalej SOOŚ), jeśli organ właściwy nie wyraził zgody na odstąpienie od tej oceny. Część ta może zawierać informacje wymagane w pisemnym podsumowaniu z przeprowadzonej SOOŚ, o którym mowa w rozdziale V. dot. SOOŚ. W przypadku braku obowiązku przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, zaleca się ujęcie informacji o tym fakcie, z odpowiednim uzasadnieniem.

I. Uspołecznienie

Uspołecznienie musi być uwzględnione na każdym etapie prac nad PR. Zasady angażowania interesariuszy w PR muszą być opisane tak, aby jednoznacznie wynikało z nich i był możliwy do zweryfikowania ich udział (tj. jakich etapów programowania i wdrażania dotyczy, kim są interesariusze, jakie formy uspołecznienia realizowano z syntetycznym opisem ich przebiegu). Uspołecznienie programu rewitalizacji powinno czerpać z różnorodnych, w szczególności z aktywnych/zaawansowanych, metod partycypacji. Więcej na ten temat traktuje osobny rozdział (rozdz. VI).

J. Wskaźniki realizacji

Kwestie dotyczące doboru wskaźników oraz ich monitoringu zostały omówione w osobnym rozdziale dot. systemu monitorowania (rozdz. IX).

K. System realizacji (wdrażania), w tym monitoring i ocena skuteczności działań oraz sposób modyfikacji PR

W systemie realizacji PR powinny znaleźć się informacje w zakresie m.in.:

- uczestników rewitalizacji zaangażowanych w realizację PR, ich roli i kompetencji, a także relacji między nimi (natomiast sposób włączania interesariuszy rewitalizacji powinien zostać opisany w części dot. uspołecznienia procesu rewitalizacji),
- instrumentów realizacji danego dokumentu, które zostaną wykorzystane dla skutecznej i sprawnej realizacji zakładanych celów (np. regulacje prawne, instrumenty finansowe, system instytucjonalny) oraz określenie, kto jest odpowiedzialny za koordynację,
- system monitorowania i oceny – omówiony został w osobnym rozdziale (rozdz. IX),
- system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu PR, który powinien uwzględniać odpowiednie etapy prac, jakie zastosowano przy jego tworzeniu, w tym partycypację społeczną i SOOŚ.

III.2. WARIANTY TWORZENIA I UCHWALANIA PROGRAMU

W związku z wejściem w życie Ustawy o rewitalizacji, do końca 2023 r. obowiązuje okres przejściowy, i w tym okresie możliwe są następujące warianty uchwalania przez gminy programów rewitalizacji:

ŚCIEŻKA I → gmina opracowuje i uchwała Gminny Program Rewitalizacji (zwany dalej GPR) zgodnie z Ustawą o rewitalizacji. Co do zasady, wymogi wynikające z „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” wobec programów rewitalizacji nie stoją w sprzeczności i wpisują się w wymogi ustawowe³.

ŚCIEŻKA II → adresowana do gmin, które w dniu wejścia w życie ustawy prowadzą działania rewitalizacyjne na podstawie programu przyjętego uchwałą rady gminy, noszącego nazwę np. lokalnego (gminnego, miejskiego) programu rewitalizacji (odnowy). Dla tych programów, które zawierają co najmniej opis procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów gminy oraz diagnozę pozwalającą na wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, przewidziano możliwość zastosowania specjalnej procedury przekształcenia obecnie realizowanego programu w GPR, o którym mowa w ustawie (art. 52 ustawy). Pozwoli to na zastosowanie wszystkich narzędzi w niej przewidzianych. Zastosowanie tej procedury nie jest możliwe dla programów rewitalizacji, które uchwalono po dniu wejścia w życie ustawy⁴. Pojęciem GPR posługujemy się tylko w przypadku realizacji ŚCIEŻKI I i II – nazwa „Gminny Program Rewitalizacji” została bowiem zarezerwowana dla programów opracowywanych zgodnie z Ustawą o rewitalizacji.

ŚCIEŻKA III → gmina opracowuje lub aktualizuje i uchwała program rewitalizacji (inny niż GPR, o którym mowa w poprzednich ścieżkach) na dotychczasowych zasadach⁵ i jednocześnie program spełnia wymagania zawarte w „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”. W takim przypadku

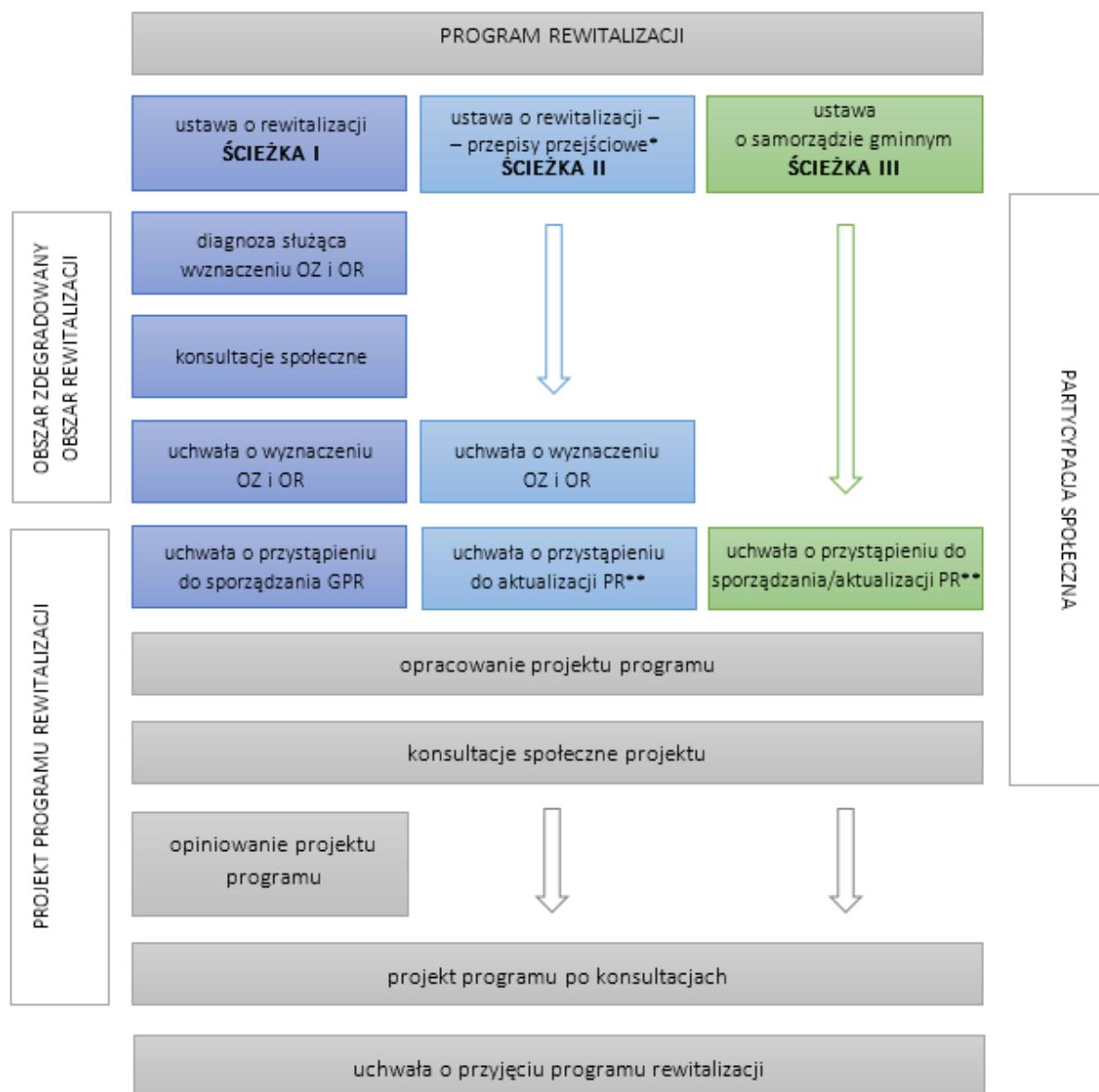
³ Podstawa prawna: Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

⁴ Podstawa prawna: art. 52 ust. 2, 3 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

⁵ Podstawa prawna: art. 18 ust. 2 pkt 6 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

wyznaczenie w drodze uchwały obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, strefy, a także uchwalenie miejscowego planu rewitalizacji nie jest dopuszczalne.

Poniżej, na schemacie zaprezentowano uwarunkowania prawne postępowania w ramach tworzenia programów rewitalizacji w zależności od wybranego przez gminę wariantu uchwalenia PR.



* Przy aktualizacji PR gmina może skorzystać z przepisów przejściowych zawartych w Ustawie o rewitalizacji, o ile PR, który podlegać będzie aktualizacji, zawiera co najmniej opis procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów gminy oraz diagnozę pozwalającą na wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Wówczas nie ma konieczności przeprowadzania dodatkowych analiz dot. OZ i OR.

** Przyjęcie uchwały o przystąpieniu do aktualizacji PR nie jest elementem wymaganym ustawowo, jednak dla zachowania ciągłości procesu oraz jego przejrzystości, rekomenduje się wdrożenie tego etapu.

Poniżej przedstawiono opis działań koniecznych oraz rekomendowanych do podjęcia na poszczególnych etapach prac:

A. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Wyznaczenie OZ i OR następuje łącznie, w przypadku ŚCIEŻKI I i ŚCIEŻKI II poprzez przyjęcie przez radę gminy uchwały. Przystąpienie do prac nad uchwałą, w przypadku ŚCIEŻKI I może nastąpić zarówno na wniosek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta (dalej wójt), jak i z inicjatywy własnej rady gminy. Przygotowaniem projektu uchwały, a więc opracowaniem koniecznych diagnoz i analiz, zajmuje się wójt/burmistrz/prezydent. Przed wystąpieniem z wnioskiem do rady gminy, wójt/burmistrz/prezydent ma obowiązek przeprowadzenia konsultacji społecznych w zakresie granic obszarów wraz z diagnozą stanowiącą podstawę ich wyznaczenia. Po wyznaczeniu OR konsultacje społeczne prowadzi się na tym obszarze lub, jeżeli nie jest to możliwe, w jego najbliższym sąsiedztwie. Diagnoza i mapa z wyznaczonym OZ i OR stanowi załącznik do uchwały. Przyjęcie uchwały umożliwia przystąpienie do prac nad sporządzeniem GPR.

W przypadku ŚCIEŻKI II rada gminy, na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, podejmuje uchwałę w sprawie wyznaczenia OZ i OR, na podstawie diagnozy pozwalającej na wyznaczenie tych obszarów zawartej w programie.

W przypadku ŚCIEŻKI III należy wyznaczyć OZ i OR w oparciu o Wytyczne. W takim przypadku nie ma możliwości wyznaczenia tych obszarów w formie odrębnej uchwały, o której mowa w Ustawie o rewitalizacji. W przeciwieństwie do dwóch wcześniejszych ścieżek gmina nie ma obowiązku identyfikacji tych obszarów już przed przyjęciem uchwały o przystąpieniu do sporządzenia bądź aktualizacji programu.

Dodatkowe informacje na ten temat znajdują się w osobnym rozdziale (rozdz. IV).

UWAGA W ramach uchwały o wyznaczeniu OZ i OR gmina może skorzystać czasowo z dwóch środków prawnych jakimi są: zakaz wydawania decyzji o warunkach zabudowy oraz powszechne prawo pierwokupu.

B. Uchwała o przystąpieniu do sporządzania PR

Przyjęcie uchwały o przystąpieniu do sporządzenia programu ma miejsce w przypadku ŚCIEŻKI I. Dodatkowo, w przypadku ŚCIEŻKI I po przyjęciu uchwały, wójt/burmistrz/prezydent ma obowiązek dokonać ogłoszenia o rozpoczęciu procesu poprzez umieszczenie tej informacji w Biuletynie Informacji Publicznej danej gminy, a także w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości, lokalnej prasie oraz przez obwieszczenie. Jest to również sposób rekomendowany przy dwóch pozostałych ścieżkach.

C. Przygotowanie projektu PR

Sporządzenie projektu programu dla wyznaczonego wcześniej OR jest zadaniem wójta/burmistrza/prezydenta. Szczególnie istotne jest, by w pracach nad przygotowaniem projektu programu uczestniczyli wszyscy interesariusze. Więcej informacji na ten temat umieszczono w rozdziale dotyczącym uspołecznienia programu (rozdz. VI).

UWAGA: W przypadku wszystkich ścieżek, jednym z etapów prac nad projektem programu jest także sporządzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Szczegółowe informacje na ten temat zostały zawarte w rozdziale VI.

UWAGA: Ważnym etapem, w ramach realizacji ŚCIEŻKI I jest powołanie przez wójta/burmistrza/prezydenta Komitetu Rewitalizacji (zwanego dalej Komitetem), stanowiącego forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełniącego funkcję opiniodawczo-doradczą wójta. Gmina może podjąć uchwałę o powołaniu Komitetu przed uchwaleniem GPR – Ustawa nie wskazuje, kiedy ma to nastąpić. Można więc powołać Komitet tuż przed uchwaleniem GPR bądź nawet przed przyjęciem uchwały o wyznaczeniu OZ i OR, wówczas będzie to pierwsze działanie gminy w zakresie procedury sporządzania GPR. Powołanie Komitetu może także nastąpić po przyjęciu uchwały o GPR, jednak w terminie maksymalnie trzymiesięcznym.

D. Konsultacje społeczne projektu PR

W przypadku ŚCIEŻKI I konsultacje społeczne przeprowadza wójt/burmistrz/prezydent. O ich rozpoczęciu oraz formach, w jakich będą prowadzone, informuje się nie później niż 7 dni przed dniem ich przeprowadzenia. Konsultacje należy przeprowadzić w co najmniej trzech formach: obowiązkowo poprzez zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej, np. na podstawie formularzy udostępnionych na stronie BIP gminy, a także w ramach dwóch sposobów wymienionych w art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy, np. w formie spotkań, debat czy spacerów studyjnych. Niezwłocznie po zakończeniu każdej z form konsultacji społecznych opracowuje się informację podsumowującą jej przebieg, zawierającą dane o miejscu i czasie jej przeprowadzenia i omówienie jej przebiegu, a także wszystkie uwagi wraz z odniesieniem się do nich. Projekty dokumentów poddawanych konsultacjom społecznym, a także projekty dokumentów uwzględniające zmiany wprowadzone w wyniku konsultacji społecznych ogłasza się na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej oraz, na żądanie osób zainteresowanych, udostępnia się w siedzibie urzędu gminy.

W przypadku ŚCIEŻKI II Ustawa również przewiduje przeprowadzenie konsultacji społecznych projektu programu.

W przypadku ŚCIEŻKI III obowiązek zapewnienia partycypacji społecznej i włączenia wszystkich interesariuszy w proces przygotowania programu rewitalizacji narzucają „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych w latach 2014-2020”. Zgodnie z załącznikiem do Wytycznych, prace nad przygotowaniem i/lub aktualizacją programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji i innymi zainteresowanymi podmiotami. Dodatkowe informacje na ten temat znajdują się w rozdziale dotyczącym uspołecznienia programu rewitalizacji (rozdz. VI).

E. Opiniowanie projektu PR

W przypadku ŚCIEŻKI I kolejnym etapem, za który odpowiada wójt/burmistrz/prezydent, jest uzyskanie opinii organów administracji publicznej i innych odpowiednich podmiotów. Lista podmiotów opiniujących projekt GPR została zawarta w art. 17 ust. 2 pkt 4. Termin na udzielenie odpowiedzi, nie krótszy niż 14 dni nie dłuższy niż 30 dni, określa wójt/burmistrz/prezydent. Nieprzedstawienie opinii przez dany organ jest równoznaczne z pozytywnym zaopiniowaniem projektu. Należy wskazać, że opinie nie mają charakteru wiążącego, jednak obowiązkowe jest wystąpienie o jej uzyskanie.

F. Wprowadzenie do projektu PR zmian wynikających z konsultacji i/lub opiniowaniu

Po zakończeniu konsultacji społecznych i/lub opiniowaniu należy wprowadzić do projektu programu uzasadnione modyfikacje, wynikające z przeprowadzonych konsultacji i/lub opiniowania.

G. Uchwalenie programu rewitalizacji

Rada gminy podejmuje uchwałę o przyjęciu programu rewitalizacji.

IV. WYZNACZANIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO ORAZ OBSZARU REWITALIZACJI

Sposób wyznaczania obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji określają zarówno Wytyczne, jak i Ustawa. Zasady przyjęte w Wytycznych nie stoją w sprzeczności z procedurą ustawową, tzn. programy rewitalizacji opracowane za pomocą tych ścieżek pozostają ze sobą spójne i umożliwiają ubieganie się o dofinansowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych ze środków UE. Niewielkie różnice występujące pomiędzy Ustawą a Wytycznymi nie rzutują znacząco na efekt końcowy programu rewitalizacji. Jednocześnie Ustawa, poprzez dodatkowe narzędzia stanowiące akty prawa miejscowego (uchwała w sprawie utworzenia Specjalnej Strefy Rewitalizacji lub miejscowego planu rewitalizacji, będącego szczególną formą planu miejscowego), służące usprawnieniu procesu rewitalizacji oraz realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, rozszerza możliwości organów władzy publicznej (samorządowej) m.in. w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego, inwestycji celu publicznego, wykonywania prawa własności.

Delimitacja OZ i OR jest ściśle powiązana z pojęciem stanu kryzysowego. Rewitalizacja stanowi bowiem proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych w sposób kompleksowy. Obszar będący w stanie kryzysowym charakteryzuje się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Identyfikacja stanu kryzysowego pozwala określić obszar zdegradowany. Drobna różnica pomiędzy Ustawą a Wytycznymi w zakresie pojęcia OZ oraz obszaru znajdującego się w stanie kryzysowym polega na tym, że wg Wytycznych są one tożsame, natomiast Ustawa wskazuje współwystępowanie innych negatywnych cech (poza społecznymi) jako element odróżniający obszar będący w stanie kryzysowym od OZ.

W ramach OZ, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, biorąc pod uwagę także szczególną koncentrację negatywnych zjawisk, wyznacza się obszar rewitalizacji. Może on stanowić część lub całość OZ. Dla tego obszaru sporządza się program rewitalizacji.

Przyjmując ustawową ścieżkę postępowania (tj. ŚCIEŻKĘ I lub ŚCIEŻKĘ II), obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji wyznaczane są w drodze uchwały, stanowiącej (w tym przypadku) prawo miejscowe.

Przesłanki do wyznaczenia OZ, a w konsekwencji OR, powinny być zawarte w diagnozie⁶, identyfikującej lokalne problemy, których charakter nawiązuje do potrzeb rewitalizacyjnych (stan kryzysowy). Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych wraz z oceną skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych jest obowiązkowym elementem każdego programu rewitalizacji. Ustawa wskazuje dodatkowo na konieczność dokonania oceny lokalnych potencjałów danego OZ – OR. Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych może także nastąpić na podstawie dokumentów strategicznych i planistycznych gminy (przyjętych uchwałą rady gminy, w tym strategii rozwoju, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego), jeśli kwestie te są w nich w wystarczający sposób określone, tj. spełniają założenia Wytycznych lub Ustawy.

Do analiz diagnostycznych wykorzystuje się mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań, co wynika z odmiennego charakteru potrzeb rewitalizacyjnych poszczególnych obszarów. Wybór konkretnych mierników i wskaźników leży więc po stronie samorządu gminnego, przygotowującego program, z zastrzeżeniem, że na ich podstawie delimitacja musi zostać poprowadzona w poprawny metodologicznie i rzetelny sposób. Źródłami danych w delimitacji obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji mogą być:

- o analizy społeczno-gospodarcze, w tym np. dane instytucji pomocy społecznej, dane policji, sądów, ZUS, KRUS, itp.,
- o dane statystyczne dotyczące poziomu niższego niż gmina (NTS 5),
- o dokumenty strategiczne i ich analizy,
- o zgłoszone postulaty mieszkańców i organizacji społecznych w formie papierowej lub elektronicznej,
- o konsultacje społeczne w formie spotkań, debat, warsztatów itp.,

⁶ wg Ustawy – będącej elementem wniosku o wyznaczenie obszarów, a później programu rewitalizacji; wg Wytycznych – będącej elementem programu rewitalizacji.

- o wywiady ankietowe z wybranymi interesariuszami np. z mieszkańcami, podmiotami gospodarczymi,
- o wizje lokalne.

Z uwagi na lokalny charakter i różnicowanie potrzeb rewitalizacyjnych wykorzystanie danych i analiz statystyki publicznej (np. GUS) może okazać się nieadekwatne do specyfiki delimitacji OR. Istotne jest bowiem w tym przypadku, aby dane dotyczyły jak najmniejszych jednostek przestrzennych, dla których możliwe jest pozyskanie informacji, odnoszących się do delimitowanych obszarów (np. osiedla, sołectwa, obręby ewidencyjne). Dużą rolę powinny natomiast odgrywać w tym zakresie mierniki opracowane na podstawie dodatkowych badań i analiz przeprowadzonych np. z wykorzystaniem narzędzi badawczych, takich jak wywiad ankietowy czy wizja lokalna.

Mierniki rozwoju powinny zostać opracowane w odniesieniu do zidentyfikowanych negatywnych zjawisk opisujących wyróżnione sfery oraz określać skalę tych zjawisk, tj. wskazywać na niski poziom rozwoju obszaru lub dokumentować silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości odpowiednich mierników dla poziomu całej gminy.

Do negatywnych zjawisk społecznych można zliczyć (szczegółowe przykłady w Tabeli nr 1):

- o wysoki poziom bezrobocia,
- o wysoki poziom ubóstwa,
- o duża przestępczość,
- o niski poziom edukacji lub kapitału społecznego,
- o niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym,
- o wysoki stopień obciążenia demograficznego.

Do współwystępujących negatywnych zjawisk można zliczyć (szczegółowe przykłady w Tabeli nr 1):

- o w sferze gospodarczej:
 - niski stopień przedsiębiorczości,
 - słabą kondycję lokalnych przedsiębiorstw;
- o w sferze środowiskowej:
 - przekroczenia standardów jakości środowiska,
 - obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi bądź stanu środowiska;
- o w sferze przestrzenno-funkcjonalnej:
 - niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną,
 - brak dostępu do podstawowych usług lub ich niską jakość,
 - niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru,
 - niski poziom obsługi komunikacyjnej,
 - deficyt lub niską jakość terenów publicznych (w tym terenów rekreacji i wypoczynku, obiektów zabytkowych, udział terenów zieleni);
- o w sferze technicznej:
 - degradację stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym,
 - brak funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, przede wszystkim w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Tabela 1. Przykłady negatywnych zjawisk społecznych i współwystępujących zjawisk w sferach: gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej, mogących stanowić podstawę wyznaczania OZ i OR.

Negatywne zjawiska społeczne	Wyszczególnienie
bezrobocie	- wysoka stopa bezrobocia - duża liczba osób poszukujących pracy - duża liczba osób długotrwale bezrobotnych - duża liczba bezrobotnych osób młodych lub starszych - duża liczba bezrobotnych kobiet - duża liczba bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej, w tym w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym
ubóstwo	- duży odsetek osób korzystających z pomocy społecznej - duża liczba gospodarstw domowych o niskim poziomie dochodów - wysokość zadłużenia mieszkań
przestępczość	- występowanie miejsc o znacznym natężeniu przestępstw stwierdzonych, ze szczególnym uwzględnieniem przestępstw kryminalnych - wysokie natężenie przestępstw stwierdzonych - wysoka liczba przestępstw młodocianych
niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego	- słabe wyniki sprawdzianów szóstoklasistów, egzaminów gimnazjalnych i maturalnych - niska komputeryzacja szkół - słaby dostęp do sieci szerokopasmowej lub jego brak - występowanie przestarzałego sprzętu komputerowego - niski poziom wykształcenia ludności - słaba dostępność przedszkoli i szkół podstawowych - niski udział partycypacji społecznej
niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym	- mała liczba inicjatyw organizacji imprez lokalnych - małe uczestnictwo w imprezach lokalnych, w tym kulturalnych - niska frekwencja w wyborach
inne	- negatywne stosunki społeczne - negatywne stosunki sąsiedzkie - brak integracji społecznej - depopulacja - starzenie się społeczeństwa - duża liczba osób niewyjeżdżających na wakacje
Negatywne zjawiska współwystępujące	Wyszczególnienie
Sfera gospodarcza	
niski stopień przedsiębiorczości	mała liczba podmiotów gospodarczych, w tym w stosunku do osób w wieku produkcyjnym
słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw	- krótki okres funkcjonowania podmiotów gospodarczych - spadek liczby podmiotów gospodarczych w okresie ostatnich 10 lat
inne	- niekorzystna struktura wielkościowa firm (np. występowanie jednego dominującego pracodawcy) - niekorzystna struktura rodzajowa firm (np. monokultura gospodarcza)
Sfera środowiskowa	
przekroczenie standardów jakości środowiska	- przekroczenia w zakresie dopuszczalnego poziomu hałasu - przekroczenia w zakresie czystości powietrza - przekroczenia w zakresie czystości wód
obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska	występowanie dzikich wysypisk śmieci
inne	- występowanie podmiotów wpływających szczególnie szkodliwie na środowisko - duża liczba gospodarstw domowych użytkujących tradycyjne piece na paliwa stałe - duża liczba nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	
niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny	- słaba dostępność energii elektrycznej (np. występowanie przerw w dostawach prądu z uwagi na przestarzałą infrastrukturę elektroenergetyczną) - słaba dostępność sieci centralnego ogrzewania - słaba dostępność sieci kanalizacyjnej - słaba dostępność sieci wodociągowej - słaba dostępność sieci gazowej - słaba dostępność mieszkań/lokalii mieszkalnych, w tym nowych - słaba dostępność żłobków - słaba dostępność lub zły stan obiektów kulturalnych (bibliotek, kin, teatrów, świetlic, domów kultury itp.) - słaba dostępność lub zły stan obiektów sportowych (stadionów, hal sportowych, basenów, boisk itp.)
brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość	słaba dostępność sklepów z podstawowymi artykułami spożywczymi i przemysłowymi

	– słaba dostępność aptek – słaba dostępność do lekarza pierwszego kontaktu
niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru	– identyfikacja konfliktów i barier przestrzennych – negatywne skutki suburbanizacji
niski poziom obsługi komunikacyjnej	– zły stan infrastruktury komunikacyjnej – słaba dostępność komunikacji publicznej – słaba dostępność parkingów (każdy rodzaj transportu) – mała liczba pasażerów komunikacji publicznej – brak lub niska jakość ścieżek rowerowych
niedobór lub niska jakość terenów publicznych	– słaba dostępność terenów publicznych, w tym terenów rekreacji i wypoczynku, obiektów zabytkowych, placów zabaw dla dzieci itp. – mała powierzchnia terenów zieleni
inne	– wysoki poziom wyludniania się obszaru – postępujące zmiany pierwotnej funkcji obszaru niekorzystne z punktu widzenia mieszkańców i lokalnych władz (np. zmiany w centrach miejscowości, zmiany w krajobrazie)
Sfera techniczna	
degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym	– duża liczba mieszkań/domów sprzed 1989 roku – duża liczba budynków zagrożonych wyburzeniem lub przeznaczonych do wyburzenia – dynamicznie pogarszający się stan techniczny budynków i obiektów budowlanych- – duża liczba pustostanów – cena nieruchomości
niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska	– wysoka energochłonność budynków i obiektów budowlanych – identyfikacja budynków i obiektów budowlanych zagrażających środowisku
inne	– postępująca dewastacja obiektów

Obszar zdegradowany (jak i późniejszy obszar rewitalizacji) może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów. Ponadto obszar rewitalizacji musi spełniać dwa warunki: jego powierzchnia nie może być większa niż 20% powierzchni gminy, a liczba mieszkańców przekraczać 30% mieszkańców gminy. Limity te obowiązują łącznie dla całego OR – oznacza to, że wyznaczenie dodatkowych podobszarów nie wiąże się z rozszerzeniem tych limitów.

W skład OR mogą wejść dodatkowo obszary występowania problemów przestrzennych, takie jak tereny poprzemysłowe (w tym portowe i wydobywcze), powojkowe lub pokolejowe, jeżeli występują na nich negatywne zjawiska właściwe dla obszaru zdegradowanego, inne niż zjawiska społeczne. Uznanie ich za element obszaru rewitalizacji jest jednak możliwe wyłącznie w przypadku, gdy już na wczesnym etapie rewitalizacji można stwierdzić, że planowane tam działania przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym na obszarze rewitalizacji. Gmina musi zatem udowodnić możliwość ścisłego powiązania funkcjonalnego tych terenów z zasadniczą częścią OR tak, aby działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach dały się powiązać z celami społecznymi rewitalizacji.

V. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO (SOOŚ)

Obowiązek przeprowadzenia SOOŚ nakłada Ustawa o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 3 października 2008 r. (dalej zwana ustawą OOOŚ). Określa ona rodzaje dokumentów (polityki, strategie, plany lub programy) dla których wymagane jest przeprowadzanie oceny oraz zasady jej przeprowadzania lub odstąpienia do niej.

Ponadto należy pamiętać, iż po negatywnej ocenie PR i przed jego ponownym zatwierdzeniem na posiedzeniu Rady Gminy należy wystąpić o ponowną opinię RDOŚ i WPWIS.

Poniżej przedstawiono najważniejsze elementy postępowania określone w ustawie OOOŚ.

V.1. DOKUMENTY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SOOŚ

Zgodnie z art. 46 i 47 ustawy OOŚ, przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają m.in. projekty:

- o polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- o polityk, strategii, planów lub programów innych niż wymienione w pkt 1 i 2, których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000 jeżeli nie są one bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikają z tej ochrony;
- o dokumentów, innych niż wymienionych powyżej, jeżeli w uzgodnieniu z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Poznaniu (RDOŚ)⁷, organ opracowujący projekt dokumentu stwierdzi, że wyznaczają one ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko lub że realizacja postanowień tych dokumentów może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko.

Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest też wymagane w przypadku wprowadzania zmian do już przyjętych dokumentów, o którym mowa powyżej. W związku z tym co do zasady istnieje konieczność przeprowadzenia SOOŚ dla projektów PR oraz dla projektów programów zmieniających przyjęte już wcześniej programy rewitalizacji. Wystarczy, że gmina opracowująca projekt programu stwierdzi, że dokument wyznacza ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, lub że realizacja postanowień tego dokumentu może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko. W takim przypadku gmina przeprowadza SOOŚ, o czym szerzej w podrozdziale V.3. Oczywiście gmina po przeprowadzeniu stosowanych analiz może stwierdzić, że nie ma konieczności przeprowadzania SOOŚ. W takim przypadku możliwe jest podjęcie kroków, które mogą spowodować odstąpienie od niej – szerzej o przesłankach dotyczących odstąpienia oraz procedowania w podrozdziale V.2.

V.2. ODSTĄPIENIE OD PRZEPROWADZENIA SOOŚ

Zgodnie z zapisami ustawy OOŚ (art. 48 i 49), w pewnych przypadkach, możliwe jest odstąpienie od przeprowadzenia SOOŚ:

- o odstąpienie dotyczyć może projektów dokumentów o których mowa powyżej w pkt. 1 (art. 46 ust. 2 ustawy OOŚ) w przypadku gdy realizacja postanowień danego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko;
- o odstąpienie w przypadku dokumentów, o których mowa w pkt. 1 (art. 46 pkt 2), może dotyczyć wyłącznie projektów dokumentów stanowiących niewielkie modyfikacje przyjętych już dokumentów lub projektów dokumentów dotyczących obszarów w granicach jednej gminy;
- o odstąpienie od wymogu przeprowadzenia SOOŚ jest możliwe po stosownym uzgodnieniu z RDOŚ⁸ oraz Wielkopolskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym (WPWIS)⁹ (organami wymienionymi w art. 57 i 58 ustawy OOŚ);
- o odstąpienie wymaga uzasadnienia zawierającego informacje o uwarunkowaniach, o których mowa w art. 49 ustawy OOŚ.

W związku z powyższym istnieje możliwość odstąpienia od przeprowadzenia SOOŚ PR, o ile gmina opracowująca projekt takiego programu, po spełnieniu powyższych warunków, uzgodni odstąpienie z odpowiednimi, wskazanymi wyżej organami. W takim przypadku należy pamiętać o obowiązku podania do publicznej wiadomości,

⁷ Nie dotyczy dokumentów opracowywanych i zmienianych przez naczelne lub centralne organy administracji rządowej dla których odpowiednim organem uzgodnieniowym jest Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska

⁸ j.w.

⁹ Nie dotyczy dokumentów opracowywanych i zmienianych przez naczelne lub centralne organy administracji rządowej dla których odpowiednim organem uzgodnieniowym jest Główny Inspektor Sanitarny, a także miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin dla których odpowiednim organem uzgodnieniowym jest państwowy powiatowy inspektor sanitarny

bez zbędnej zwłoki, informacji o odstąpieniu, zamieszczenia informacji o tym w programie, a po przyjęciu programu zamieszczenie o tym informacji w publicznie dostępnym wykazie danych o dokumentach o środowisku.

V.3. PRZEPROWADZENIE SOOŚ

Postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków PR obejmuje w szczególności:

A. Uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko.

Gmina opracowująca projekt programu lub projekt programu zmieniający przyjęty już wcześniej program rewitalizacji uzgadnia, z RDOŚ oraz WPWIS, zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko. Należy przy tym pamiętać, że uzgodnienia dokonuje się przed sporządzeniem prognozy.

B. Sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko projektu PR

Zakres prognozy musi być zgodny z art. 51 ust. 1 oraz art. 52 ust. 1 i 2 ustawy OOŚ oraz uwzględnić uzgodnienia zawartości prognozy z RDOŚ oraz WPWIS.

C. Uzyskanie opinii RDOŚ oraz WPWIS

Po sporządzeniu prognozy gmina wnioskuję do RDOŚ oraz WPWIS o wydanie opinii na temat prognozy oraz projektu programu, które mogą mieć wpływ na modyfikację prognozy bądź projektu programu.

D. Zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu

Po sporządzeniu prognozy gmina zapewnia możliwość udziału społeczeństwa w postępowaniu na zasadach określonych w dziale III ustawy OOŚ (rozdział 1 i 3) a następnie rozpatruje zgłoszone uwagi i wnioski, które mogą mieć wpływ na modyfikację prognozy bądź projektu programu.

E. Sporządzenie pisemnego podsumowania

Do przyjętego programu załącza się pisemne podsumowanie SOOŚ zawierające uzasadnienie oraz informację o których mowa w art. 55 ustawy OOŚ.

F. Przekazanie PR do RDOŚ oraz WPWIS oraz jego publikacja

Przyjęty program wraz z podsumowaniem gmina przekazuje RDOŚ oraz WPWIS. Ponadto gmina podaje do publicznej wiadomości informację o przyjęciu dokumentu i o możliwościach zapoznania się z jego treścią, a także podsumowanie oraz uzasadnienie, zawierające informacje o udziale społeczeństwa w postępowaniu oraz o tym, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa.

Należy ponadto pamiętać, że w trakcie realizacji PR gmina jest obowiązana prowadzić monitoring skutków realizacji postanowień przyjętego dokumentu w zakresie oddziaływania na środowisko, zgodnie z przyjętą częstotliwością i metodami.

VI. USPOŁECZNIENIE PROGRAMU REWITALIZACJI

Uspołecznienie programów rewitalizacji wynika z ogólnego trendu polegającego na przejściu od podejścia scentralizowanego i hierarchicznego w programowaniu i zarządzaniu, do zarządzania opartego na partnerstwie, dialogu społecznym i partycypacji. Obowiązkowość uspołecznienia programu wynika z Ustawy o rewitalizacji; mówią o niej także „Wytoczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”.

Partycypacja społeczna musi być uwzględniona na każdym etapie prac nad programem: diagnozowanie/ wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, programowanie (m.in. określenie wizji, celów, kierunków działań i przedsięwzięć), wdrażanie, monitorowanie i ocena. Zaleca się, aby zasady angażowania partnerów i interesariuszy były opisane w osobnej części dokumentu (np. osobny rozdział). Z opisu powinno wynikać i być możliwe do zweryfikowania, jakich etapów programowania i wdrażania dotyczy partycypacja społeczna, kim są interesariusze, jakie formy uspołecznienia realizowano z syntetycznym opisem ich przebiegu.

Uspołecznienie programu rewitalizacji musi charakteryzować się zastosowaniem różnorodnych jej form (patrz: ramka niżej), podkreślając tym samym dojrzałość programów. Klasyczna drabina partycypacji wyróżnia zasadniczo trzy główne poziomy:

- I. informowanie (uczestnictwo bierne),
- II. konsultowanie (aktywne uczestnictwo)
- III. i współdecydowanie (aktywne uczestnictwo).

Bez wystąpienia poziomu niższego rzędu nie może nastąpić etap następny. Np. niemożliwe jest udane konsultowanie bez rzetelnego informowania. Dlatego zaleca się, aby w programie rewitalizacji korzystać z form biernych i aktywnych, przy czym te ostatnie powinny stanowić element dominujący (minimum dwie różnorodne formy).

PRZYKŁADOWE FORMY BIERNEGO UCZESTNICTWA INTERESARIUSZY

■ działania edukacyjne i informacyjne o rewitalizacji ■ informowanie o trwających pracach nad programem rewitalizacji (plakaty, ulotki, Internet, radio, lokalna telewizja, bezpłatna gazeta)

PRZYKŁADOWE FORMY AKTYWNEGO UCZESTNICTWA INTERESARIUSZY

■ wymiana stanowisk, w tym w formie elektronicznej na uprzednio uzgodnione między interesariuszami adresy poczty elektronicznej ■ spotkania, w tym np. spotkania grup roboczych powołanych do współpracy w określonych obszarach oraz spotkania konsultacyjne ■ konsultacje projektów opracowywanych dokumentów, mobilne lub stałe punkty konsultacyjne ■ zasięganie opinii partnerów w sprawie opracowywanych dokumentów ■ dyżury eksperckie prowadzone przez instytucje uczestniczące w realizacji programów ■ warsztaty, sesje szkoleniowe, debaty, spacer studyjne, seminaria, konferencje i zbieranie uwag ustnych ■ ankiety, wywiady, sondy ■ sieci tematyczne ■ wymiana informacji i doświadczeń za pośrednictwem systemów teleinformatycznych, w tym np. internetowych forów, platform współpracy oraz baz wiedzy ■ wizyty w podwórkach lub festyny sąsiedzkie ■ budżet partycypacyjny

Katalog interesariuszy powinien być możliwie szeroki (patrz: ramka niżej). Ich wybór zależy przede wszystkim od przedmiotowego zakresu, a w dalszej kolejności od potencjału rozumianego w sensie:

- o ilościowym (np. czy dany podmiot prowadzi działalność w gminie? Czy istnieje podmiot łączący interesy różnych interesariuszy? itd.)
- o jakościowym (np. czy partner posiada odpowiednie doświadczenie w danym obszarze problemowym? Czy partner posiada zdolności organizacyjne pozwalające na aktywne uczestnictwo w pracach nad dokumentami? itd.).

Istotną rolę w uspołecznieniu programu rewitalizacji odgrywają sami mieszkańcy gminy, którzy – ze względu na charakter programu – powinni być przede wszystkim reprezentantami określonej grupy/ grup (np. mieszkańcy obszarów rewitalizacji).

PRZYKŁADY INTERESARIUSZY

■ mieszkańcy obszarów rewitalizowanych, zdegradowanych ■ właściciele i użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzających nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i stowarzyszenia budownictwa społecznego ■ partnerzy gospodarczy, w tym: izby gospodarcze, instytucje otoczenia biznesu, przedsiębiorcy, podmioty gospodarcze zamierzające prowadzić na obszarze rewitalizowanym swoją działalność ■ partnerzy społeczni, w tym: przedstawiciele jednostek samorządu zawodowego, organizacje pracodawców i pracowników ■ organizacje pozarządowe i podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, w tym: podmioty działające lub zamierzające prowadzić swoją działalność na obszarze rewitalizowanym na rzecz ochrony środowiska, podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, podmioty reprezentujące lokalne grupy działania, organizacje środowiska naukowego i akademickiego ■ jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne ■ organy władzy publicznej i realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa

Organy władzy podejmują decyzje o udziale interesariuszy, w tym o momencie włączenia w prace nad programem, dokonuje wyboru najbardziej reprezentatywnych interesariuszy, zakresu i form ich zaangażowania. Wskazane wydaje się uchwalenie zasad i trybu przeprowadzania partycypacji społecznej projektu programu rewitalizacji uchwałą rady gminy (zgodnie z art. 5a Ustawy o samorządzie gminnym).

Dodatkowe informacje związane z partycypacją społeczną w programach rewitalizacyjnych prowadzonych zgodnie z Ustawą o rewitalizacji zawarto w podrozdziale dot. etapów prowadzenia programu rewitalizacji (rozdz. IV.2.).

VII. UMIESZCZENIE PROGRAMÓW REWITALIZACJI W WYKAZIE PROGRAMÓW REWITALIZACJI REWITALIZACJI WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

Uzyskanie wsparcia projektów z zakresu rewitalizacji w ramach WRPO 2014+ wymaga umieszczenia programu w Wykazie programów rewitalizacji gmin województwa wielkopolskiego, niezależnie od podstawy prawnej uchwalenia PR.

Warunkiem umieszczenia programu w Wykazie jest jego zgodność z Wytycznymi lub Ustawą o rewitalizacji. Regulamin wpisu PR do Wykazu zamieszczono w Załączniku 1 niniejszego dokumentu.

Postępowanie w sprawie ubiegania się o umieszczenie programu w Wykazie obejmuje:

1. Samorząd gminny przygotowuje program rewitalizacji biorąc pod uwagę kryteria oceny (Lista sprawdzająca dla programów rewitalizacji – Załącznik nr 2 niniejszego dokumentu), dostępne na stronie WRPO 2014+, w zakładce „rewitalizacja”, (<http://www.wrpo.wielkopolskie.pl>).
2. Samorząd gminny występuje do Zarządu Województwa Wielkopolskiego z pisemną prośbą o ocenę programu oraz umieszczenie go w Wykazie.
3. Departament Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego ocenia PR w zakresie jego zgodności z Wytycznymi lub Ustawą o rewitalizacji, w tym w zakresie niezbędnych cech i elementów programu rewitalizacji i w zakresie zgodności ze strategią rozwoju województwa wielkopolskiego oraz przekazuje program do Wielkopolskiego Biura Planowania Przestrzennego w celu jego weryfikacji pod kątem zgodności z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego (zwanego dalej PZPWW)*. Dodatkowo, w przypadku Gminnych Programów Rewitalizacji opracowywanych na podstawie ustawy, samorządy gminne zobligowane są do przedstawienia Zarządowi Województwa Wielkopolskiego projektu GPR (przed jego zatwierdzeniem przez Radę Gminy, Miasta) do jego zaopiniowania pod kątem zgodności ze Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego oraz planem zagospodarowania przestrzennego województwa. Sposób oceny zgodności projektu programu rewitalizacji ze strategią rozwoju województwa wielkopolskiego i planem zagospodarowania przestrzennego województwa opisany jest w rozdziale VIII. W razie stwierdzenia niezgodności w powyższym zakresie, Departament Polityki Regionalnej/WBPP zwraca się pisemnie do wnioskodawcy o korektę PR. W przypadku zgodności ze wskazanymi dokumentami strategicznymi oraz Wytycznymi lub ustawą, kieruje do Zarządu Województwa Wielkopolskiego projekt Uchwały umieszczającej program w Wykazie.
4. Zarząd Województwa Wielkopolskiego podejmuje Uchwałę, na mocy której PR zostaje umieszczony w Wykazie.
5. Umieszczenie programu w Wykazie uprawnia do wnioskowania o wsparcie środkami WRPO 2014+ projektu wynikającego z PR, nie jest jednak jednoznaczne z wyborem do dofinansowania w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 projektów, które wskazane są w PR.
6. Istnieje możliwość aktualizacji PR. Wówczas po dokonaniu aktualizacji PR na poziomie gminy procedura toczy się od pkt. 2.

VIII. *OPINIA ZGODNOŚCI PROJEKTU GPR ZE STRATEGIĄ ROZWOJU I PLANEM ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA (dotyczy tylko ŚCIEŻKI I)

Zgodnie z art. 17 ust. 2, pkt. 4, lit. a, Ustawy o rewitalizacji każdy program uchwalany na tej podstawie prawnej, powinien być zgodny ze strategią rozwoju oraz z planem zagospodarowania przestrzennego województwa

Postępowanie w sprawie uzyskania opinii o zgodności projektu GPR z SRWW i PZPWW obejmuje:

1. Zgodnie z Ustawą wójt, burmistrz albo prezydent miasta występuje do Zarządu Województwa Wielkopolskiego o zaopiniowanie zgodności projektu GPR ze strategią rozwoju województwa wielkopolskiego oraz z planem zagospodarowania przestrzennego województwa.
2. Do wniosku załączana jest lista odpowiedzi na pytania dotyczące opiniowanego projektu GPR, których lista stanowi Załącznik nr 3 niniejszego dokumentu oraz zamieszczona jest na stronach internetowych: WRPO 2014+, w zakładce „rewitalizacja” (<http://www.wrpo.wielkopolskie.pl>) oraz Biuletynu Informacji Publicznej UMWW, w zakładce „Strategie, Plany, Programy, Sprawozdania, Decyzje” (<http://www.bip.umww.pl>)
3. Informacje, o których mowa w pkt. 2. podlegają weryfikacji.
4. Projekt opinii przygotowują Departament Polityki Regionalnej oraz Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego posilując się pytaniami, których lista stanowi Załącznik nr 3, a także przekazanymi odpowiedziami, o których mowa w pkt. 2.
5. Zarząd Województwa Wielkopolskiego wydaje opinię w zakresie zgodności projektu GPR z SRWW i PZPWW.

UWAGA: W celu wpisania danego GPR do Wykazu programów rewitalizacji gmin, poza wymogami wymienionymi w rozdziale VII, konieczne jest uzyskanie pozytywnej opinii Zarządu Województwa Wielkopolskiego w sprawie zgodności projektu GPR z SRWW oraz PZPWW. W przypadku stwierdzenia w opinii sprzeczności co do zgodności z ww. dokumentami wpisanie do Wykazu uwarunkowane jest wyeliminowaniem tych sprzeczności w GPR.

IX. SYSTEM MONITOROWANIA REWITALIZACJI

System monitorowania jest kluczowym elementem wdrażania PR. Umożliwia jego skuteczną i efektywną realizację oraz pozwala na szybką reakcję w przypadku pojawienia się wszelkich komplikacji. Pozwala na dobrej jakości zarządzanie oraz optymalne wykorzystanie środków finansowych w celu zmaksymalizowania spodziewanych efektów. Sprawny monitoring zapewnia również odpowiednią ocenę aktualności dokumentu oraz stopnia jego realizacji, zaś w kwestiach finansowych pozwala na najefektywniejsze dopasowanie sposobu finansowania do konkretnych potrzeb poszczególnych projektów.

Odpowiednio zaprojektowany system monitorowania i oceny PR powinien dotyczyć kilku kluczowych płaszczyzn, w tym w szczególności:

- a. monitorowania podstawowych parametrów PR na etapie przyjęcia programu oraz późniejszych jego aktualizacji (m.in. ludność, powierzchnia oraz przestrzenny obraz OZ i OR, lista projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zapisanych w programie wraz z podaniem szacowanych kosztów oraz przewidywanych rezultatów, ramy finansowe PR wraz z prognozowanym montażem finansowym),
- b. monitorowania stopnia realizacji celów określonych w PR (z częstotliwością co najmniej raz na dwa lata),
- c. monitorowania skutków realizacji PR, poprzez analizę poziomu wskaźników wykorzystywanych na etapie delimitacji OR – wskaźniki stanu kryzysowego (na poziomie całej gminy oraz na poziomie niższym, tj. OZ i OR), dokonywanego cyklicznie co najmniej raz na dwa lata od momentu przyjęcia dokumentu do końca okresu obowiązywania, w odniesieniu do wartości analogicznych wskaźników (wyjściowych) obliczonych na etapie wyznaczania w/w obszarów (analiza efektywności podejmowanych działań rewitalizacyjnych),
- d. bieżącego monitorowania poziomu wdrażania PR – aktualizowana na bieżąco lista przyjętych w programie przedsięwzięć podstawowych i uzupełniających ze statusem: „zakładane do realizacji”, „w trakcie realizacji” lub „zrealizowane”, w zależności od aktualnego postępu rzeczowego, wraz z podaniem poniesionych kosztów, stworzonego montażu finansowego, a także ewentualnych rezultatów ich wdrożenia – efekty rzeczowe.

W odniesieniu do powyższego cechą zaproponowanego systemu monitorowania w programie powinna być w szczególności powtarzalność procesu pozyskiwania danych umożliwiającą porównanie wyników z różnych okresów analizy. Dodatkowo, w ramach zapewnienia możliwości korzystania z efektów monitorowania przez samorząd województwa, zapewniona powinna być transparentność danych oraz pełna dostępność do wyników monitorowania, tj. w odniesieniu do 4 płaszczyzn przedstawionych powyżej (tj. a-d), ale również różnego rodzaju

analiz przeprowadzanych m.in. w związku z potrzebą wyznaczania obszarów rewitalizacji, czy określenia rodzaju dotyczących ich problemów. Zaprojektowany w ramach PR system monitorowania powinien umożliwiać ocenę skuteczności działań, a także ewentualną modyfikację dokumentu w reakcji na zmiany w jego otoczeniu. Niezbędnym elementem funkcjonującego systemu monitorowania PR powinny być przygotowywane w cyklach minimum dwuletnich sprawozdania/raporty z realizacji programu, służące gminie ocenie jego aktualności, ale i stopnia skuteczności i efektywności przyjętych działań rewitalizacyjnych (ostateczna zawartość i forma sprawozdania/raportu jest uzależniona od realnych potrzeb gminy związanych z zaprogramowanym procesem monitorowania PR – niniejsze Zasady... identyfikują jedynie zakres minimum opracowania oraz częstotliwość przekładania go informacyjnie samorządowi województwa, o czym szczegółowo w kolejnym akapicie).

Zgodnie z zapisami Wytycznych jedną z cech PR jest komplementarność problemowa. Jej lepsze efekty zapewnić ma pogłębiona i usystematyzowana analiza zjawisk kryzysu na obszarze województwa, przygotowana przez samorząd województwa. Powinna ona obejmować w szczególności takie elementy jak: sytuacja społeczna, gospodarcza i przestrzenna, jak również obserwacja zjawisk i trendów demograficznych. Z tego punktu widzenia niezmiernie istotne znaczenie w ramach zarządzania PR przez poszczególne gminy będzie miała bieżąca współpraca z samorządem województwa w zakresie monitorowania programów. Ważne w tej kwestii będą również: wspomniana transparentność i dostęp do danych z monitorowania, a także odpowiedniej jakości sprawozdania/raporty z realizacji programów, stanowiące doskonałe źródło informacji zarówno dla różnego rodzaju analiz dokonywanych na szczeblu regionalnym, jak i dla oceny efektywności działań/projektów rewitalizacyjnych w skali regionu. Sprawozdania/raporty, zawierające m.in. informacje w zakresie wskaźników stanu kryzysowego, postępu rzeczowego i finansowego projektów rewitalizacyjnych oraz stopnia realizacji celów określonych w PR, przekazywane/udostępniane będą w formie elektronicznej do Departamentu Polityki Regionalnej UMWW co dwa lata, począwszy od początku 2020 roku (kolejne na początek 2022 i 2024 roku).

Istotne uzupełnienie dla informacji o realizacji PR przekazywanych w ramach sprawozdania/raportu, stanowić będzie „Formularz efektów monitorowania programów rewitalizacji” (zwany dalej Formularzem), przedstawiony w Załączniku 4 niniejszego dokumentu. Obejmuje on, **w punkcie 2., przedstawione w formie jednolitej dla każdego programu, wyniki monitorowania 4 płaszczyzn określonych powyżej (tj. a-d).** Pomimo, iż monitorowanie poszczególnych płaszczyzn odbywa się z różną częstotliwością (tj.: płaszczyzna a) na etapie przyjęcia programu oraz późniejszych jego aktualizacji, płaszczyzna b) i c) z częstotliwością 2-letnią, zaś płaszczyzna d) z częstotliwością półroczną), Formularz będzie wypełniany raz na pół roku w różnym zakresie. Wzór Formularza stanowi załącznik nr 4 do niniejszego opracowania. Formularz każdorazowo powinien zostać dostarczony w formie elektronicznej (w wersjach DOC i PDF na adresy mailowe wrot@umww.pl oraz monitoring.wrpo@umww.pl) do Departamentu Polityki Regionalnej UMWW do 15 stycznia i do 15 lipca każdego roku w ramach okresu 2017-2024 (w tym w styczniu w latach 2020, 2022 i 2024 wraz ze sprawozdaniem/raportem z monitorowania) z uwzględnieniem aktualności danych według stanu na koniec poprzedniego miesiąca w stosunku do momentu składania dokumentu.

Dostarczenie obu dokumentów (sprawozdania/raportu oraz Formularza) jest zadaniem obligatoryjnym w przypadku PR znajdujących się w Wykazie programów rewitalizacji gmin województwa wielkopolskiego.

Rewitalizacja zajmuje istotną rolę również w systemie monitorowania oraz sprawozdawczości w ramach WRPO 2014+, gdzie ważnym zadaniem jest informowanie o stanie prac w zakresie wdrażania PR oraz realizacji przedsięwzięć w nich ujętych. Przejawia się to już na etapie składania wniosku o dofinansowanie za pomocą systemu LSI2014+, gdzie Wnioskodawca, który będzie chciał realizować przedsięwzięcie wynikające z PR, powinien wybrać w polu *typ projektu* wartość „projekt rewitalizacyjny”. Zapis ten wynika wprost z Wytycznych. Ułatwi to identyfikację projektu na etapie jego realizacji, co jest niezbędne dla dalszego procesu monitorowania PR.

Zbiór system monitorowania programów rewitalizacji będzie odbywać się cyklicznie po II kwartale (dane za całe I półrocze) i IV kwartale (dane za całe II półrocze) każdego roku za pomocą „Informacji kwartalnej z realizacji Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020”. Niezbędny wkład do tego dokumentu pochodzić będzie w szczególności z Formularza, w tym również z jego części 3 (tj. pkt. 3. Formularza), dotyczącej monitorowania programów rewitalizacji na potrzeby sprawozdawczości WRPO 2014+. Ponadto Instytucja Zarządzająca WRPO 2014+ może zwrócić się dodatkowo do poszczególnych gmin z prośbą o przekazanie dalszych niezbędnych informacji w zakresie rewitalizacji. W szczególnych przypadkach informacja zostanie przekazana do Ministerstwa Rozwoju, w celu rozwiązania zaistniałych komplikacji. Zakres wymaganych danych może zmieniać się okresowo, w zależności od sytuacji społeczno-gospodarczej oraz wymogów w zakresie sprawozdawczości na szczeblu krajowym.

X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA REWITALIZACJI W PERSPEKTYWIE 2014-2020¹⁰

Środki na realizację przedsięwzięć wynikających z PR, podobnie jak innych projektów realizowanych przez gminę, mogą pochodzić z różnych źródeł. Jednym ze źródeł finansowania rewitalizacji są środki publiczne, zarówno pochodzące od władz lokalnych, jak również pochodzące z poziomu regionalnego, krajowego, bądź zagranicznego, w tym środki z funduszy unijnych. Środki publiczne, w szczególności środki unijne, powinny być impulsem dla rewitalizacji, a nie głównym źródłem jej finansowania. Powinny być one w coraz szerszym zakresie uzupełniane/zastępowane źródłami prywatnymi, a więc powinny stanowić impuls do zaangażowania zasobów inwestorów prywatnych. Z jednej strony możliwe jest poszukiwanie przy realizacji projektów modelu partnerstwa publiczno-prywatnego, z drugiej - włączenie w proces rewitalizacji środków finansowych właścicieli i zarządców nieruchomości, bądź inwestorów zewnętrznych. Należy też pamiętać, że szereg inwestycji może być finansowanych środkami pochodzącymi z instrumentów zwrotnych, np. przez fundusze dedykowane do sektora komunalnego, tj. Fundusz Inwestycji Samorządowych, Fundusz Municipalny, czy pożyczki z zakresu wsparcia termomodernizacji i remontów budynków użyteczności publicznej oraz wielorodzinnych budynków mieszkalnych, budownictwa socjalnego itp. Kluczowe jest znalezienie i dostosowanie finansowania do konkretnych potrzeb, tak aby jak najskuteczniej realizować niezbędne inwestycje.

Głównym źródłem współfinansowania projektów rewitalizacyjnych z funduszy UE są środki Regionalnych Programów Operacyjnych (EFS i EFRR). W przypadku województwa wielkopolskiego jest to WRPO 2014+.

Dodatkowym, komplementarnym źródłem realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych ze środków unijnych są środki krajowych programów operacyjnych (KPO), np. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Program Operacyjny Polska Cyfrowa, Program Operacyjny Pomoc Techniczna 2014-2020.

Warunki wsparcia rewitalizacji w poszczególnych KPO określają odpowiednie dokumenty ustanawiające warunki wdrażania tego programu, w tym szczegółowe opisy osi priorytetowych.

W ramach WRPO 2014+ przewidziano możliwość realizacji projektów rewitalizacyjnych, głównie w zakresie Działania 9.2 Rewitalizacja miast i ich dzielnic, terenów wiejskich, przemysłowych i powojennych (PI 9b). Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych WRPO 2014+ określa warunki udzielania wsparcia dla tego typu przedsięwzięć. Doprecyzowanie warunków udzielania wsparcia w tym zakresie zawarte zostanie w regulaminie konkursu dla Działania 9.2. W ramach Działania 9.2 do realizacji możliwe będą projekty związane z rewitalizacją miast i ich dzielnic, terenów wiejskich, przemysłowych i powojennych, ściślej projekty wynikające z kompleksowych Programów Rewitalizacji zdegradowanych fizycznie, społecznie i gospodarczo obszarów miast, dzielnic miast oraz terenów wiejskich, terenów powojennych i przemysłowych wymagających odnowy, czy restrukturyzacji, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązywania problemów społecznych.

Zakres projektów rewitalizacyjnych przewidzianych do wsparcia w ramach Działania 9.2 określony w Szczegółowym Opisie Osi Priorytetowych WRPO 2014+ jest następujący:

W zakresie 9.2.1:

Przedsięwzięcia wynikające z kompleksowych Programów Rewitalizacji (wpisanych do Wykazu programów rewitalizacji gmin województwa wielkopolskiego) dotyczące zdegradowanych fizycznie, społecznie i gospodarczo obszarów miast, dzielnic miast oraz terenów wiejskich, terenów powojennych i przemysłowych wymagających odnowy, czy restrukturyzacji, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązywania problemów społecznych, w ramach projektów obejmujących:

¹⁰ Szczegółowe zasady dotyczące finansowania projektów rewitalizacyjnych określa Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020.

1. Budowę¹¹, przebudowę, rozbudowę, adaptację lub remonty: budynków, obiektów i przestrzeni wraz z przyległym otoczeniem znajdujących się na obszarach rewitalizacji¹² (w tym m.in., domy dziecka, ośrodki walki z patologiami społecznymi, poradnie psychologiczne, świetlice dla dzieci i młodzieży, instytucje kultury, domy kultury, centra aktywności obywatelskiej, Warsztaty Terapii Zajęciowej oraz obiekty służące wsparciu osób wykluczonych) w celu przywrócenia i/lub nadania im nowych funkcji społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych lub rekreacyjnych, w tym np.:

- a) remont lub przebudowę elewacji, fasad i dachów budynków oraz pomieszczeń,
- b) remont, przebudowę, modernizację instalacji: np. grzewczych, elektrycznych, gazowych i wodno-kanalizacyjnych w budynkach,
- c) zagospodarowanie przyległego terenu: np. budowę, remont, przebudowę małej architektury, ogrodzeń (tylko w przypadku, kiedy są częścią większego projektu rewitalizacyjnego).

2. Wsparcie inwestycyjne w zakresie budowy, przebudowy, rozbudowy oraz wyposażenia obiektów na potrzeby funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej.¹³

3. Poprawę funkcjonalności ruchu kołowego, ruchu pieszego i rewitalizowanego terenu (tylko w przypadku, kiedy są częścią większego projektu rewitalizacyjnego) w tym:

- a) budowę, rozbudowę, przebudowę, modernizację lub remont dróg lokalnych na rewitalizowanym terenie (jedynie jako element szerszego projektu rewitalizacyjnego i wówczas gdy przyczyni się do fizycznej, gospodarczej i społecznej rewitalizacji i regeneracji **obszarów miejskich lub miejskich obszarów funkcjonalnych** jako element kompleksowych programów rewitalizacji).
- b) budowę, remonty lub przebudowę chodników i przejść dla pieszych oraz wszelkiej infrastruktury pozwalającej na zwiększenie bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów (np. ścieżki rowerowe), wraz z zakupem niezbędnego wyposażenia (tylko w przypadku, kiedy są częścią większego projektu rewitalizacyjnego).

4. Poprawa funkcjonalności przestrzeni publicznych rewitalizowanego terenu w tym wyburzanie budynków i uporządkowanie przestrzeni publicznej (tylko w przypadku, kiedy jest częścią większego projektu rewitalizacyjnego).

5. Renowację wspólnych części wielorodzinnych budynków mieszkalnych¹⁴ (tylko w przypadku, kiedy jest częścią większego projektu rewitalizacyjnego).

Spośród wymienionych typów projektu, jedynie typ 1 i 2 mogą być realizowane samodzielnie.

¹¹ Co do zasady nie przewiduje się stosowania tego typu projektu. Budowa nowych budynków dopuszczona jest jedynie w uzasadnionych przypadkach oraz przy założeniu, że będzie to najbardziej opłacalne z punktu widzenia sytuacji projektu. W uzasadnieniu potrzeby realizacji takiego przedsięwzięcia wnioskodawca będzie musiał wykazać również zintegrowanie nowopowstałej infrastruktury z projektami społecznymi. Zarówno przedsięwzięcie infrastrukturalne jak i miękkie będą musiały w ścisły sposób spełniać cele społeczne rewitalizacji wyznaczone w Programie Rewitalizacji.

¹² Co do zasady projekty rewitalizacyjne realizowane są na obszarach rewitalizacji. Do objęcia wsparciem można jednak dopuszczać także projekty rewitalizacyjne zlokalizowane poza tym obszarem, jeśli służą one realizacji celów wynikających z programu rewitalizacji. Zwłaszcza dotyczy to inicjatyw społecznych nakierowanych np. na aktywizację zawodową mieszkańców obszarów rewitalizacji, gdzie rozwiązania dedykowane ludności z obszaru rewitalizacji mogą być podejmowane poza obszarem rewitalizacji. Takie przypadki wymagają szerszego uzasadnienia i wskazania siły tych powiązań i efektywności oddziaływania danego projektu rewitalizacyjnego.

¹³ Patrz Słownik do Działania 7.3

¹⁴ Kompleksowe projekty dotyczące mieszkalnictwa chronionego i wspomaganego mogą uzyskać wsparcie w ramach Poddziałania 9.1.2

Beneficjentami wsparcia mogą być podmioty wskazane w Szczegółowym Opisie Osi Priorytetowych WRPO 2014+, których projekt został ujęty w Programie Rewitalizacji.

Możliwość wsparcia przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach PI 9b (Działania 9.2) WRPO 2014+ wykorzystywana będzie również przy realizacji instrumentów terytorialnych Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 takich jak ZIT dla rozwoju Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej) oraz Obszarów Strategicznej Interwencji Ośrodków Subregionalnych (Pilski oraz Leszczyński OSI).

Zadania inwestycyjne realizowane w ramach Działania 9.2 WRPO 2014+ muszą przyczyniać się do rozwiązywania zdiagnozowanych w ramach programu rewitalizacji problemów społecznych. Problemy społeczne występujące na danym obszarze zdegradowanym powinny być zatem punktem wyjścia dla podejmowanych w jego obrębie działań inwestycyjnych. Wsparcie inwestycyjne w ramach Działania musi być komplementarne ze wsparciem kierowanym na cele zbieżne z zakresem interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego (w zakresie projektów realizowanych lub planowanych do realizacji).. Działania inwestycyjne, finansowane z EFRR mogą być powiązane z działaniami realizowanymi w ramach Osi Priorytetowych finansowanych z EFS. Powiązanie projektów powinno zostać wykazane oraz opisane na poziomie Programu Rewitalizacji¹⁵. Powiązanie projektów powinno przybrać formę *projektów zintegrowanych, które są pewnego typu projektami komplementarnymi, które jednak zawsze cechuje świadome zaplanowanie uzupełniania się projektów i dla których powiązanie jest zakładane z góry, tj. przed rozpoczęciem ich realizacji*. Projekt zintegrowany to co najmniej dwa projekty powiązane ze sobą tematycznie w ramach wspólnego celu, jaki ma zostać osiągnięty dzięki ich realizacji, których wybór do dofinansowania lub realizacja jest koordynowana przez właściwe instytucje. Koordynacja polega w szczególności na określeniu wzajemnych relacji między projektami w zakresie warunków ich wyboru i oceny lub postanowień umów o dofinansowanie projektu lub decyzji o dofinansowaniu projektu. Dodatkowo w Programie Rewitalizacji wskazać można komplementarność projektów wskazanych w Programie Rewitalizacji z projektami, które są lub zostały zrealizowane np. ze środków własnych Beneficjenta lub np. środków unijnych w perspektywie finansowej 2007-2013.

Dopuszczone będą jedynie projekty komplementarne z innymi projektami lub działaniami społecznymi (spełniającymi cele Europejskiego Funduszu Społecznego). Ocenie podlega związek projektu z innymi przedsięwzięciami na danym obszarze rewitalizowanym, wpisującymi się w cele EFS (projekty w trakcie lub planowane do realizacji) na poziomie spełniania celów właściwego Programu Rewitalizacji. Powyższa komplementarność weryfikowana będzie w oparciu o zapisy właściwego Programu Rewitalizacji.

Dla projektów zintegrowanych z działaniami z celami zbieżnymi z zakresem interwencji EFS przewidziane będą dodatkowe preferencje (projekty realizowane lub planowane do realizacji). (nie dotyczy Poddziałania 9.2.3)

Wskazane zintegrowanie musi zachodzić co najmniej w jednym z przytoczonych aspektów: podmiotowym, partnerstwa, przedmiotowym, obiektu, bezpośredniej grupy docelowej lub projekty warunkują się wzajemnie/stanowią następujące po sobie etapy określonego programu działania. (nie dotyczy Poddziałania 9.2.3)

Do realizacji założeń poszczególnych Programów Rewitalizacji przyczyniać się mogą również projekty wspierane/przewidziane do wsparcia w ramach innych Działań finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (m.in. w zakresie promowania przedsiębiorczości w ramach Działania 3.1, modernizacji energetycznej budynków w Działaniu 3.2, promowania strategii niskoemisyjnych i zrównoważonego transportu miejskiego w Działaniu 3.3, ochrony i rozwoju dziedzictwa kulturowego w Działaniu 4.4, inwestycji w drogi lokalne w ramach Działania 5.1).

Składany wniosek o dofinansowanie musi wynikać z zapisów Programu Rewitalizacji właściwego dla danego obszaru rewitalizacji. Musi być możliwa identyfikacja projektu określonego we wniosku o dofinansowanie z projektem rewitalizacyjnym określonym w Programie Rewitalizacji zgodnie z definicją projektu rewitalizacyjnego. W ramach wniosku o dofinansowanie można łączyć przedsięwzięcia wykazane w ramach Programu Rewitalizacji właściwego dla danego obszaru, zgodnie z typologią projektów przedstawioną w SZOOP. (nie dotyczy Poddziałania 9.2.3)

¹⁵ Szczegółowe zasady ubiegania się o wsparcie dla projektów zintegrowanych zostaną określone w dokumentacji konkursowej i /lub Szczegółowym Opisie Osi Priorytetowych Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020.

W przypadku projektów bezpośrednio lub pośrednio wpływających na rewitalizację, ubiegających się o wsparcie w ramach ww. Działań WRPO 2014+ wnioskodawcy zobowiązani są przy użyciu opcji „Dodaj pozycję” do wybrania z listy rozwijanej w Generatorze wniosków LSI 2014+ w polu 1.12 Typ projektu –typu Projekt rewitalizacyjny. (Istnieje możliwość dodania więcej niż jednej pozycji). W przypadku wyboru do dofinansowania projektów z wybranym typem projektu Projekt rewitalizacyjny, ich Beneficjenci zobligowani będą przez Instytucję Zarządzającą WRPO 2014+ o uzupełnienie informacji na temat m.in. uzasadnienia realizacji projektu w kontekście rewitalizacji oraz wskaźników postępu rzeczowego w kontekście rewitalizacji (wzór karty informacyjnej przedstawiony jest w załączniku nr 5 do niniejszych Zasad).

Ponadto na część wkładu krajowego w ramach projektów rewitalizacyjnych realizowanych w ramach WRPO 2014+, stanowiących część kompleksowych, skoordynowanych i terytorialnie skoncentrowanych przedsięwzięć (nieobjętych pomocą publiczną, pomocą de minimis oraz niegenerujących dochodu w rozumieniu art. 61 rozporządzenia nr 1303/2013), będą składać się środki z budżetu państwa w wysokości określonej w Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Wielkopolskiego.

W ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 przewiduje się również możliwość wsparcia projektów rewitalizacyjnych w formie zwrotnej. Biorąc pod uwagę zapisy Analizy ex-ante w zakresie możliwości zastosowania instrumentów finansowych w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020, korzystne doświadczenia z realizacji Inicjatywy JESSICA w województwie wielkopolskim, a także znaczne zainteresowanie finansowaniem działań w jego ramach w formie zwrotnej (ok. 80% samorządów z Wielkopolski, planujących projekty w sferze rewitalizacji, pozwalające osiągnąć duże oszczędności, wyraziło zainteresowanie tego typu ofertą) zastosowanie dla tego rodzaju działań pożyczkowego mechanizmu wsparcia wydaje się zasadne. Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK) w Warszawie, działający jako Podmiot Wdrażający Instrument Finansowy dla Poddziałania 9.2.3 Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 (WRPO 2014+), ogłosił nabór wniosków o udzielenie wsparcia finansowego, w formie preferencyjnej pożyczki na realizację przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji na obszarach problemowych w województwie wielkopolskim.

Załączniki:

1. Załącznik 1. Regulamin wpisu do Wykazu programów rewitalizacji gmin województwa wielkopolskiego
2. Załącznik 2. Lista sprawdzająca dla programów rewitalizacji
3. Załącznik 3. Lista sprawdzająca dotyczącą zgodności projektu GPR ze strategią rozwoju województwa oraz planem zagospodarowania przestrzennego województwa
4. Załącznik nr 4. Formularz efektów monitorowania programów rewitalizacji
5. Załącznik nr 5. Karta informacyjna projektu rewitalizacyjnego